

Žalm 115,1-8; Gn 2,25-3,7

Ž 115

Ne nás, Hospodine, ne nás, ale svoje jméno oslav pro své milosrdenství a pro svou věrnost!

Proč by měly pronárody říkat: "Kde je ten jejich Bůh?"

Náš Bůh je v nebesích a všechno, co chce, koná.

Jejich modly jsou stříbro a zlato, dílo lidských rukou.

Mají ústa, a nemluví, mají oči, a nevidí,

mají uši, a neslyší, mají nosy, a necítí,

rukama nemohou hmatat, nohama nemohou chodit,

z hrdla nevydají hlásku.

Jim jsou podobni ti, kdo je zhotovují, každý, kdo v ně doufá.

Gn 2,25-3,7

Oba dva byli nazí, člověk i jeho žena, ale nestyděli se.

Nezchytralejší ze vši polní zvěře, kterou Hospodin Bůh

učinil, byl had. Řekl ženě: "Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze

všech stromů v zahradě?" Žena hadovi odvětila: "Plody ze

stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu,

který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: »Nejezte z něho, ani

se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.«" Had ženu ujišťoval:

"Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z

něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát

dobré i zlé." Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k

jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševedoucnost. Vzala

tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s

ní, a on též jedl. Oběma se otevřely oči: poznali, že jsou

nazí. Spletli tedy fíkové listy a přepásali se jimi.

V r. 1969 byl na kurzu evangelických duchovních hostem

malíř Jan Zrzavý. Dle pamětníků pohovořil mistr s

despektem a ironií o protestantském vztahu k umění.

My dnes budeme uvádět výstavu soch, jež se

spiritualizující Zrzavého tvorbou kontrastují jak svým

pojetím, tak svou hmotou.

Nicméně tahle konfrontace – ženská torza v

protestantském kostele – mne přivedla k biblickým

textům, které jsme slyšeli. Zkusme naslouchat, co nám

tváří v tvář těm sochám mohou povědět. Třeba se něco

dozvíme i o protestantském vztahu k umění.

Začněme od trestí obrazoborectví biblického i

reformovaného – od poselství Ž 115:

Nahlas do světa vykřikuje:

Jejich – tj. pohanské – sochy a obrazy jsou výsledek pouhé

lidské tvorby - ústa mají a nepromluví – oči mají a nevidí –

nohy neudělají krok – ruce nic nenahmatají... Prsy mají a

nekojí (mohli bychom dodat) – a zdaleka ne proto, že jsou

to jen torza.

V těch slovech zní vskutku jednoznačné NE. Ne k výsledku

vynalézavosti, tvořivému a estetickému umu člověka –

ádáma. - NE k dílu lidských rukou jako tomu, co lidé

vytvoří, vyrobí, umně a krásně zpracují či nabarví.

Ovšem – v jaké souvislosti toto NE zní?

Nikoli na vernisáži sochařské tvorby – ale tváří v tvář

pohanství, jež se výsměšně ptá: *Kde je ten jejich Bůh?*

Kde je? - když ho nejde namalovat ani vysochat? Kde je –

když ho nejde předvést, zobrazit a když jeho zpodobení
nejde nechat působit na lidské emoce, duši a srdce?

Starozákonní svědectví a jeho obrazoborecký, protimodlářský osten – nabývalo své podoby nikoli v konfrontaci se současným uměním – ale v konfrontaci s agresivní helénskou kulturou a choutkami orientálních despotů (kteří se tou kulturou zaštiťovali). A ono jednoznačné – a zároveň značně jedovaté NE – je tak důrazné právě proto, že chce odhalit falešnost a prázdnotu těch údajně nadřazených božských autorit. Autorit, jimž se má člověk klanět a od kterých má očekávat záruku svých úspěchů či příslovečné štěstí, zdraví, dlouhá léta.

Podle žalmisty (a proroků s ním spřízněných) nejsou tato všude okolo ctěná božstva ničím jiným, než – třeba s i mnohdy působivým – dílem lidských rukou.

Jen na okraj – ona agresivita a pyšný pocit kulturní převahy na židovskými barbary, vyjádřená žalmistovým citátem „*Kde že je ten jejich Bůh?*“ (rozuměj Hospodin) – se zhmotnila v aktu, jímž Antiochos Epifanes znesvětil jeruzalémský chrám – když tam nechal postavit sochu Dia olympského. A byla to událost tak hrůzná, že ji jako „ohavnost spuštění“ připomíná ještě i Ježíš v evangeliu.

Dnes se ovšem takto zaměřená činnost a vynalézavost

– jak představit lidem idol, jemuž mají nekriticky svěřit svou důvěru a naději – projevuje v jiné oblasti, než je tvorba, již budeme uvádět v tomto kostele. Projevuje se v tzv. politickém marketingu – který vyrábí svůdné obrazy populistických vůdců

Takže se z pragmatického podnikatele, který své impérium budoval i pomocí metod nikoli nepodobných tunelářům, stvoří obraz lákavý makajícího politika, který prý jediný udělá pořádek. Anebo z protřelého technologa moci, spráženého s těmi, kdo vydělali na ožebračování nejslabších, se stvoří obraz hradního pána, jemuž nejvíc záleží na bezpečí lidí obyčejných a potřebných.

Lidství, svobodu či víru neohrožují tedy torza ženské

postavy – ale jiné výsledky lidské tvorby. Produkty

vynalézavosti a demagogie protřelé jak had z ráje.

Zbožštění národa, rasy, ideologie, vlastního náboženství, či domněle nejlepší kultury či civilizace.

Když jsme hned v úvodu bohoslužeb

prosili s žalmistou „*Ne nám, He, ne nám, ale jménu svému*

dej váhu,“ prosili jsme vlastně – vysvobod' nás z té

nesnesitelné lehkosti, s níž lidé vyrábějí své idoly a lákají

na ně ostatní. Vysvobod' nás z úzkostí, že tvé milosrdenství

a pravdu bere tak málo lidí vážně (často včetně nás

samých). Dej váhu příběhům o tvém vysvobození – o tvé

blízkosti člověku sevřenému a zmatenému. Dej váhu

poselství o tom - jak člověka vysvobozuješ TY – jak ty

otvíráš nadějně obzory – a jak ty obnovuješ lidskost i

důstojnost člověka.

Tak nám ukaž – že místo *ádáma* – člověka – je na zemi.

Že nemusíme zkoušet dobývat božské sféry – ani

zbožšťovat sebe či dílo svých rukou – a pomocí něj se snažit ovládnout druhé. Ale uprostřed svých dní na zemi můžeme počítat s tvou solidární a osvobodivou blízkostí.

A tam, kde se Hospodinu otvíráme s touhle důvěrou, tam nastává něco z rajských poměrů. Ráj – totiž nastává tam – kde člověk přijímá své místo na zemi jako místo smysluplné – jako místo, z něž nemusí utíkat – ale jež přijímá jako místo společenství se svým Bohem – i se svým bližním.

Ráj se opět otvírá tam, kde posloucháme příběhy JMÉNA – příběhy Boha Izraele a Otce Ježíše Krista – jako příběhy vysvobození, záchrany a obnovy života. Proto zpíváme „Ne nás, ale svoje jméno oslav“ a modlíme se „posvěť se jméno TVĚ.

A společenství kolem těchto příběhů smí pak jinak vnímat i lidskou tvorbu a její plody – umění. Ne jako činnost zbožšťující, ale jako službu uprostřed stvoření. Jako ovoce lidské tvořivosti, které otevírá oči pro krásu, a naši vděčnost stvořiteli i vděčnost za stvoření obohacuje o nové rozměry.

Respekt k vysvoboditeli a stvořiteli vytváří tedy prostor pro umění, jež si nedělá pohanské ani mocenské ambice a umožňuje se otevřenými očima rozhlédnout po zemi i po kráse jejích tvorů, člověkem počínaje.

A chceš-li na této zemi chránit dobré lidství, respektuj Boží svrchovanost. Hlídkuj a dávej pozor na mazané svůdce, kteří bourají důvěru a znevažují pokoru.

Dávej si majzla na prohnané advokáty zbožštění člověka či jeho zájmů, kteří obracejí na ruby slova spolehlivé pravdy. Nedej se svést reklamními agenty, kteří tak svůdně předloží lákadla a výhody nadlidskosti. Jsou to všechno slizouni, kteří ti jen mydlí schody, po kterých odjedeš do hlubin zoufalství, zklamání, nelidskosti. Do hlubin bez Boha i bez důvěrně blízkého člověka.

V jazyce bible se pro tuhle slizkou vychytralost užívá stejný výraz jako pro **nahotu**. Možná i proto v příběhu o tom, co od základu ohrožuje lidství i bezpečí rajských poměrů stojí proti sobě nahý člověk (lidský pár) a hladký, mazaný – také jakoby nahý – vychytralý had.

My jsme se ovšem k tomu příběhu dostali z „opačné“ strany, od biblického odmítání modlářské tvorby. Od odmítnutí toho, co nabízí a k čemu svádí ten příslovečný rajský pokušitel. A tak nám tu zbývá samo **téma lidské nahoty**.

Oba dva byli nazí – a nestyděli se.

Nahota v tom příběhu symbolizuje především bezbrannost – vystavenost druhému bez zábran. Když nemám šat, chybí mi jakákoli ochrana. Ať už proti útokům násilníků nebo proti chladu.

Nahota signalizuje: nachází se v prostoru, kde se jeden může s důvěrou vydat druhému. V prostoru odhalenosti, neskrývání, bezpečné intimity, kde nehrozí zneužití.

Nehledě na to, že docenění těla a jeho krásy do

křesťanského zvěstování patří. Už nezpíváme „A když bylo před kostelem / hádala se duše s tělem“ – protože víme, že nositelem modlářství bývá často duše, vzpínající se ambiciózně k nebesům a toužící ovládat druhé. Prohnaná duše, již se v bibli říká křiváctví srdce. Proto nemusíme tělo zatracovat či snižovat na údajného nositele hříchu. A proto víra unese i zobrazení nahoty v kostele a nevolá hned nějaké „trenýrkáře“, jak se říká malířům, specializovaným na domalovávání alespoň minimálního ošacení na původně nahá těla v sixtinské kapli i jinde.

Tvorbu, která nabyla podoby krásných torz ženských těl (pravda, člověk se musí ptát, zda tu náhodou nechybí i příslušný partnerský protějšek), můžeme tedy vnímat jako výraz úžasu nad stvořením.

Jako tvorbu, jež otvírá nový rozměr krásy stvoření, krásy lidského těla - a tím otevírá nové rozměry pro naši vděčnost. Pro

užaslost nad tím, co jsme to za tvory, když zrovna nejsme potvory – a především, co je zač náš Stvořitel. Amen.

Salvátor 8.7.18

Píseň 217,1+2

In: Ne nám, Hospodine, Ne nám, avšak Jménu tvému dej váhu - pro milosrdenství své - a pro pravdu svou. Amen. (Ž 115,1)

Píseň 111

Modlitba

Náš Pane, stojíme tu teď před tebou - protože tys nás pozval – protože tys nám dal víc než zřetelně najevo, jak o nás stojíš. Shromáždils' nás – a my věříme, že jsme si sem pouze neodskočili z našich domovů, rodin, práce a dní, ale že u tebe jsme doma, že tady dostává náš život opravdu lidskou podobu a nadějně vyhlídky. Dílo tvého milosrdenství a pravdy nás drželo, drží a podrží, vedlo a povede, a my tě za to vděčně chválíme.

Víš, kolik věcí nás mate, co nám bere víru i chuť tě oslavovat. Víš o naší pýše i bezradnosti. Víš, že právě pro tvoje dílo v tomto světě nemáme moc naděje. Proto tě prosíme: I dnes se nám dej poznat jako ten, jehož slovu lze věřit, na jehož dílo lze spolehnout, jehož vůlí stojí za to poměřovat svůj život. Amen

1. čtení Gn 2,25-3,7

Píseň 515,1-7 (B)

kázání

Píseň 178

Ohlášení

Přímluvy

Otčenáš

Poslání Ž 115,9-11

Požehnání

Hospodin rozpomene se na nás a požehná: požehná domu Izraelovu - požehná domu Aronovu - požehná bojícím se Hospodina - malým i velkým. Rozmnoží Hospodin – VÁS i vaše syny. Amen

Píseň 611